

תואר שני באמנויות M.F.A – תשע"ט

אודות התכנית

הפוטנציאל ליצור ולחדש בתחום האמנות העכשווית טמון בהבנת העומק האינטלקטואלי שבמעשה האמנות וניצול מרבי של יתרונותיו הספציפיים של המקום וסביבת העבודה שבה האמן פועל. התוכנית לתואר שני באמנויות בבצלאל היא תוכנית ייחודית מסוגה בישראל המכשירה אמנים המסוגלים להשתלב בעולם האמנות המקומי והבין-לאומי ולהחזיק סטודיו פעיל ופורה. בהסתמך על אבני היסוד שהסטודנטים רכשו במהלך לימודי התואר הראשון ולאחריהם, התוכנית פועלת כ"חממה" רעיונית התומכת בבניית גוף עבודות מגובש, מקורי, חקרני וניסיוני המוצג במסגרת תערוכת הגמר. לצד הקונטקסט המקומי, התוכנית מדגישה את הקונטקסט התרבותי הגלובלי, והיא כוללת טווח פעילות בין-לאומי בשיתוף מרצים, אמנים ותוכניות מקבילות ברחבי העולם.

מערך הלימודים משלב דיסציפלינות מגוונות כדי לאפשר לסטודנטים להיחשף למנעד רחב ככל האפשר של כיווני פעולה הכוללים: התנסות בביקורת, העמדת תערוכות, עבודת סטודיו, יצירת קשרים מקצועיים עם גורמים בשדה האמנות, מחקר שטח, מחקר היסטורי ותיאורטי, הקמת פלטפורמות לשיתוף ידע ועוד. התוכנית מעניקה לסטודנטים חירות אקדמית מלאה, מנעד רחב של כיווני מחשבה ויצירה, העמקה של תפיסה ביקורתית, יכולת ניתוח השוואתי ורכישת כלים פרקטיים להשתלבות בשדה המקצועי כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא ליצור אפשרויות עשייה, ללמוד שיטות עבודות ולבנות לקסיקון של מושגים וטכניקות תצוגה.

בלב התוכנית עומדת התפיסה כי אין תחליף למפגש המשמעותי שבין אמן בכיר לאמן צעיר. על כן לצד סדנאות וסמינרים בפורומים כיתתיים, מערך הקורסים כולל הנחיות אישיות בסטודיו של כל סטודנט המסייעות לתלמידים לחקור ולחדד את החזון האמנותי שלהם. במהלך הלימודים הסטודנטים בונים קהילה של אנשים יוצרים ממגוון תחומי האמנות, אשר לעיתים קרובות מתרחבת לשותפות מקצועית לאחר סיום התואר.

ד"ר דור גז, ראש התכנית לתואר שני באמנויות

ראש התכנית לתואר שני באמנויות: ד"ר דור גז

מנהלת אדמיניסטרטיבית: תמר ארז

טלפון סלמה: 03-6824082 פקס: 03-5187979 דוא"ל: mfa@bezalel.ac.il

סגל ההוראה

ד"ר ערן ארליך Eranehrlich1@gmail.com
ד"ר רוני ברנד brandroy@gmail.com
ד"ר דור גז, ראש התוכנית dorquez@hotmail.com
מיכל הלפמן helfmanmichal@gmail.com
מרל לדרמן יוקלס mlukeles@gmail.com
שרון יערי s_yaari@netvision.net.il
נבט יצחק nevety@gmail.com
פרופ' יצחק ליבנה livneh3@bezeqint.net
הדס מאור hadas@hadasmaor.com
דניאל מאיר daniel.meir@gmail.com
ד"ר נעמי מאירי-דן meiri@post.tau.ac.il
ד"ר אוהד זהבי ohadzehavi@hotmail.com
פאדי עסאלה fady.asleh@gmail.com
ד"ר דרור פימנטל droppim@zahav.net.il
רותם רוף rotemr@gmail.com
ד"ר טל בן צבי tal.bz@bezalel.ac.il
פרופ' דודו מזח mezach@bezalel.ac.il
גיל מרקו שני gilmarcoshani@gmail.com
משה ניניו niniom@netvision.net.il
נרית נלסון nirith@gmail.com
אבי סבח avisabah@gmail.com
פרופ' יהודית ספורטס yehuditsas@013.net
אלי פטל epetel@gmail.com
גלעד רטמן gilad.ratman@gmail.com

מרכיבי התכנית

כל משתתף בתכנית נתפס כציר ייחודי סביבו נעים המרכיבים המנחים של התכנית: עבודת סטודיו עצמאית, הנחיה אישית, ביקורת סטודיו קבוצתית, סדנאות, סמינרים, תערוכות, לימודים עיוניים, מפגש עם אמנים ומרצים אורחים, תערוכת גמר ועבודה כתובה. התכנית בנויה סביב שלד בסיסי קבוע של מסגרות אקדמיות וסגל הוראה, אך שואפת לגמישות מרבית בהתאם לדינמיקה של הקבוצה כולה ולצרכיו האישיים של כל משתתף.

תקופת הלימודים

משך הלימודים בתכנית: שתי שנות לימוד.
הלימודים מתקיימים בימי ראשון וחמישי. בימי ראשון בבצלאל בהר הצופים ירושלים ובימי חמישי בסלמה 60 תל אביב.
בנוסף יתקיימו אירועים מיוחדים כגון: ביקורים ומפגשים בתערוכות, השתתפות בימי עיון, סדנאות והרצאות; לא בהכרח בימים ראשון או חמישי.

היקף הלימודים

הדרישות הלימודיות כוללות 60 נ"ז, השתתפות במפגשי מרצים אורחים ופרויקט גמר.

לימודים מעשיים*

*תוכנית הקורסים המעשיים היא חובה וזהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית בהתאמה לשנת הלימוד.

עבודת סטודיו עצמאית

העבודה בסטודיו היא מסגרת ההתייחסות הבסיסית של התכנית, ציר מרכזי של מטלות התואר, וחלק בלתי נפרד מהן. התלמידים לתואר שני נתפסים כבעלי מוטיבציה ויכולת לפתח מהלך עצמאי של מחקר יצירתי אישי בסטודיו, כאשר היצירה האמנותית היא המרכז לדיון ביקורתי, לפעילות בתכנית ולדיאלוג של הסטודנט עם עמיתיו ועם צוות התכנית. בצלאל מעמידה לרשות כל סטודנט סטודיו; הפעילות האישית בסטודיו משתלבת בפעילות מכלול המסגרות הלימודיות של התכנית ומאפשרת לסטודנט ליצור ולפתח דיאלוג.

הנחיה אישית

4 נ"ז, שנת

רשימת המנחים:

ד"ר ערן ארליך, ד"ר דור גז; מיכל הלפמן; מרל לדרמן יוקלס; שרון יערי; נבט יצחק; פרופ' יצחק ליבנה; דניאל מאיר; פרופ' דודו מזח; גיל מרקו שני; משה ניניו; אבי סבח; פרופ' יהודית ספורטס; אלי פטל; גלעד רטמן

המפגש בין אמן בוגר ומנוסה לבין סטודנט לאמנות הינו פורמט פדגוגי היסטורי על פיו אמן מלמד אמן. ההנחיה האישית מאפשרת תנאים לדו-שיח בין סטודנט-מרצה והתייחסות לעבודותיו של הסטודנט היחיד. למפגש כזה תפקיד חשוב בתהליך גיבוש זהותו האמנותית של הסטודנט. במפגשי ההנחיה יושם דגש על חיזוק המרכיבים המקוריים ופיתוח ההיבט האישי ביצירתו, תתקיים "קריאה" של עבודת הסטודנט במטרה לזהות מהלכים בעבודתו ולמקמה בקונטקסט תרבותי-חברתי רחב ולאפשר למרצה הגשת סיוע והנחייה מתאימים. כל סטודנט יפגש עם מנחים אישיים ומנחים אורחים לסירוגין לאורך השנה.

בשנה ב' נבחר לכל סטודנט מנחה אישי שמלווה אותו לפרויקט הגמר.

קובייה לבנה

ד"ר דור גז, הדס מאור

קורס חובה שנה א'

4 נ"ז, שנתי

הקורס מתפרש על פני שנת הלימודים ומתכנס מידי שבוע לדון בדרכי תצוגה שונות, מיפוי של מגמות בולטות בשדה האמנות ורכישה של כלים מעשיים להשתלבות בשדה כאמנים פעילים. תכליתם של כלים אלו היא יצירת מנעד רחב של אפשרויות פעולה, למידת שיטות עבודות ובניית לקסיקון של טכניקות תצוגה. במהלך הקורס נתייחס למושגי מפתח, דוגמת: הקובייה הלבנה, הצבה תלוית-חלל, הצבה תלוית-זמן, סאונד, פרופורמנס ועוד. הקורס מהווה מסגרת שמטרתה לחדד את הבנת אופני ההצבה של הסטודנטים ואת השימוש בכלים שנרכשו לקראת תצוגה. במהלך הקורס יתקיימו מסגרות שונות של פרזנטציות, דיונים, קריאת טקסטים, ביקורי אורחים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה השונים. בסוף שנת הלימודים כל סטודנט יכתוב עבודה מסכמת.

איך חושבים מיצב

גיל מרקו שני

קורס חובה שנה ב'

4 נ"ז, שנתי

איך חושבים מיצב, אינסטליישן (Installation), סייט ספסיפיק (site specific), התערבות אדריכלית ופעולות הצבה של אמנות בחלל. במשך השנה נברר גישות שונות המשתקפות בשדה האמנות העכשווית תוך סקירה של אמנים פעילים והיסטוריה של המייצב והתפתחותו. נדון בסוגיות המעסיקות אמנים ואת שדה האמנות ביחס למדיום המייצב. נתנסה בתרגילים אישיים ועבודה קולקטיבית ביחס לפעולת ההצבה. נבדוק אפשרויות שונות בהתמודדות עם חלל ויצירת חלל דרך בניית מודל, הדמיות מחשב ובנייה.

במסגרת מפגשי הקורס, ניפגש ונעבוד יחד כקבוצה, דרך דינמיקה ותרגילים שיעזרו לנו לצאת אל שאלות אקטואליות על אמנות עכשווית, ניצר דיונים פתוחים וערים תוך התעדכנות בזירות של אמנות עכשווית דרך האינטרנט, עיתונות, מגזינים, הכוללים קריאה וגם התבוננות והעלאת הקשרים על ההיסטוריה של אמנות מודרנית ועכשווית. נתעדכן על תערוכות בארץ ובעולם, נעלה ונביא תפישות ואופנות משתנות המשתקפות בשדה העכשווי. נבקר בתערוכות מקומיות. נקים במפגשים תיקייה משותפת, ארכיון כיתתי כקבוצה והתמקדות ביצירה האישית של הסטודנט, נתמודד ונבדוק דרכי פעולה תלויה, הצבה תוך קריאה משתנה ביחס לאופנים שונים של תצוגה ביחס למדיומים השונים הבאים לידי ביטוי אצל כל תלמיד, ניסיונות ובדיקות ביחס להצבה ותצוגה הקשורים לקנה מידה, מרחב, תאורה פורמט מדיום. נתעד בכיתה את התהליכים במצלמה ונציגם לדיון.

כמו כן, נתנסה בתרגיל של עשיית אמנות ללא "האמנות"; נחסיר לרגע את הקונטקסט הישיר המחובר לסטודיו ולביוגרפי ונתעלם בתרגיל מהמדיום הטבעי והמוכר של כל סטודנט, כל סטודנט

יצג משהו "אמנותי אחר" הובי, תחביב (לדוגמא צייר ישיר, מייצבן יעשה מייצג ועוד) המבטא תשוקה ייצר בהתנסות חד פעמית ששונה מהפרקטיקה השגורה, שונה מהעשייה האמנותית של כל אמן בסטודיו. ההגשה בפורום תתכן כסוג של מייצב הרצאה או מייצג. נתייחס להשפעות אמנותיות וכל סטודנט יחשוף ויישתף נקודות השראה והשפעה בתרבות. במפגשים כל שבוע ננסה לרכוש כלים המרחיבים את הפרקטיקה שהתפתחה אצל כל סטודנט ביחס ליצירתו העצמאית. הסטודנטים יתבקשו לתעד בסרטונים את תהליך היצירה שלהם באופן מעשי ולהראות לקבוצה. ולתעד את חבריהם בסרטונים קצרים דרך הטלפונים הניידים. במהלך השנה נתחלק לקבוצות של שישה וננסה לאצור תערוכות שונות שכל סטודנט אוצר פעם אחת את חבריו לקבוצה.

סמינר סטודיו

4 נ"ז, שנתי

סמינר מעשי המתכנס מידי שבוע לדיון בעבודות המשתתפים בהקשר קבוצתי קולקטיבי-חברתי. הסטודנטים פועלים בקבוצות מלווים במנחים מסגל התוכנית. זוהי מסגרת רחבה שמטרתה לפתח ולגוון את אופני ההתייחסות והדיון בתהליכי העבודה האישית בסטודיו. משמע, לחשוב מעבר ומחוץ לסטודיו גרידא; לחשוב מחוץ לקופסא. מה קורה בין האישי למרחב הציבורי-חברתי. במרכז הסמינר דיון ביקורתי שוטף בתהליכי העבודה בסטודיו. הסטודנט מפתח בסמינר יכולות של התנסות רהוטה ובטחון עצמי בשיחה על עבודותיו ועבודות סטודנטים אחרים. דגש מיוחד מושם על עידוד ובחינת התהליך האישי וההיגיון הפנימי שלו בהקשר הרחב של ההתרחשות האמנותית העכשווית. במהלך הסמינר יתקיימו מסגרות שונות של דיונים, תצוגות אישיות ו/או קבוצתיות ופעולות בחללי העבודה הציבוריים של התוכנית.

מפגשי סמינר סטודיו כיתתיים, מאפשרים הבחנה תהליכית בין שנה א' לשנה ב' בכל הנוגע לעשייה האמנותית והקשריה התיאורתיים, התרבותיים והחברתיים. הסמינר מבוסס על פיתוח מסגרות חשיבה ותרגומם לעשייה.

סמינר סטודיו א':

מנחים: שרון יערי, פרופ' יהודית ספורטס

סמינר סטודיו שנה א' מורכב משלושה מעגלי עבודה מרכזיים:

מעגל ראשון:

חדרים מקבילים . הוא מצע עבודה בו נדרש הסטודנט להציע שני חללי עבודה המייצגים את עבודתו בשני אופנים שונים. חלל אחד בו מציג היוצר את קפסולת מהות יצירתו הממחישה את יכולתו של היוצר לנסח את מודל ועקרון עבודתו באמצעות: שיחה / הרצאה/ מייצג /או טקסט. המהלך מלווה במצגת ייעודית לעניין זה .

במקביל לחדר זה מתקיים חדר נוסף בו נחשפת הכיתה וקבוצת הדין לעבודות מקור או למהלכי עבודה פיזיים בחלל עצמו. התנועה מהחלל בו מנסח הסטודנט את עבודתו מתוך פרספקטיבה רפלקטיבית של **דיבור על עבודתו**, משתנה לסוג ואופי שיחה שונה, בו עומד היוצר מול עבודתו בחלל ומלווה את חווית המפגש של הצופה עם העבודה עצמה, בה נבחנית יכולת **דיבור האמן את עבודתו**.

מושם דגש גבוה על הבדל השיח בן שני חדרי הפעולה. מקבילותם של החדרים קשורה לצורך חשוב של פיתוח יכולת עבודה סימולטנית של תהליכי עבודה אינטרוברטים, שקטים ונטולי שיחה של כל יוצר בדרכו, לעומת תהליכי עבודה הפוכים המתגבשים רק מתוך מרחק רפלקטיבי. כל יוצר נחשף ל-24 מודלים שונים של פעולה מתוך קבוצת הכיתה תוך הנחייה וליווי מעמיק של מנחי הסמינר בהם נחשף קוד פעולה פנימי וייחודי לכל יוצר בקבוצה.

מעגל שני :

האורח. מהלך זה כולל את בחירתו והזמנתו של אורח קיים או מדומיין מכל תחום וזמן למרחב הכיתה, בו מפתח התלמיד שיחה אודות עבודתו תוך אירוח פרספקטיבה שונה באמצעות מתרחשת למעשה הרחבת שדה לעבודתו שלו.

מעגל שלישי:

מעבדת סטודיו מורחבת. בשלב השלישי מתגבש שיתוף פעולה בן ארבע או חמישה יוצרים שכבר עברו את שלב הגשת החדר המקביל, לצורך הרחבת שדה של כל אחד מהם ולצורך העמדת פעולה חדשה בחלל שבבסיסה :

שאלה / סתירה / התנגדות/ השלמה/ פרימה / השלמה / או כל סוג של שיתוף פעולה בין עבודות האמנים הנוספים בקבוצה כחלק מעבודת סטודיו שעדין מתהווה ומנסחת עצמה. במהלך זה מתגבש למעשה מצע עבודה חדש המעמיק את הקשר בן היוצרים ומייצר במה אליה זורמים תהליכי עבודה טריים, פתוחים באופן פגיע ונדיב וכזה בו מייצרת הקבוצה מעין הרחבה מושגית למהלכים קיימים דרך שיחה עם עבודתו של האחר.

זאת תוך הבנה ברורה שהפעולה או התוצאה **אינם סופיים במכוון**. אופי פעולה זה במהותו מאפשר זרימה, קלילות ואירוח של ספק, כערך הכרחי העומד בבסיסו של תהליך עבודה בריא. בשלב זה מתנסה היוצר בתרגול עבודת הסטודיו שלו באופן שונה. זהו מצע שיחה רחב יותר המאפשר לתהליכי עבודה עדינים וחשופים של כל יוצר בקבוצת הלימוד להתפתח באופן בלתי צפוי. יצירת פורמט רחב ומוגן לצורך הבשלה עמוקה של מהלכי יצירה שאינם בשלים עדין לתצוגה סופית, אך חיוניים מאד לחשיפה ודין במסגרת הקבוצה.

בסוף שנת הלימודים הראשונה יציג כל סטודנט תערוכה מסכמת - **פרויקט סוף שנה א'** - של עבודותיו ויתקיים דיון עומק בנוכחות מנחי התכנית והסטודנטים.

כמו כן, יתקיים אירוע **הסטודיו הפתוח** שיאפשר הצצה לסטודיו ותהליכי העבודה כמו גם מפגש בלתי-אמצעי ושיחה עם קהלים שונים. אירוע זה הוא אירוע קבוצתי המושתת על שיתוף פעולה מלא ומשמעותי בן כל התלמידים אותו מובילים חברי הקבוצה בהנחיית מנחי הסמינר.

סמינר סטודיו ב':

מנחים: מיכל הלפמן, גלעד רטמן

האמנות הנה שותפה פעילה, משפיעה ומושפעת בהוצרותו של סדר היום החברתי תרבותי ובחינתו. בתוך כך, הפרקטיקה של האמן האינדיבידואלי מתקיימת בזיקה (מחייבת או שוללת) לסדר יום זה. סמינר סטודיו שנה ב' הינו מפגש בין אמנים, סטודנטים ומנחים, אשר יחד בודקים את יחסי הגומלין הללו.

באמצעות שורה של הרצאות פרונטליות שיעבירו מנחי הקורס, לצד תרגיל מעשי בקבוצות, יתמקד הסמינר בנושאים הבאים:

1 טקס- מהי הפונקציה שממלאת האמנות במרקם החברתי –תרבותי היום? האם, כפי שטוענת התיאורטיקנית דורוטהא וון הנטלמן Dorothea von Hantelmann אנו נמצאים בעיצומה של הגדרה מחודשת של פונקציה זו?

2 פורמט- נבחן מקרים עכשוויים והסטוריים בהם אומנים הובילו מהלכים אשר שינו פרדיגמות פעולה קיימות ועל ידי כך הרחיבו את מה שנתפס עד אז לגבולותיה של הפרקטיקה האמנותית.

3 חוזה- באיזה אופן מגדירה עבודת האמנות עצמה את מערכת היחסים בין האמן, הצופה והממסד
4 יחסי אוביקט סוביקט- כאמצעי לחשוב מחדש את מעמדה של התערוכה כיישות עצמאית החורגת מתפיסתנו המסורתית אותה כ"אוביקט" המתקיים עבור מבטו של הצופה.

סדנאות רב תחומיות

סדנאות אלה מתמקדות בשאלות של יחסי התיאוריה והמעשה האמנותי; בתיאוריות של האמנות הפלסטית ובתחומים המקיפים אותה – כמו ספרות, ארכיטקטורה, קולנוע, פילוסופיה, כלכלה, חברה, סוציולוגיה, עיצוב, מחול, מוסיקה סאונד והקשרי תצוגה – מתוך הדגשת הקשרים שונים של ההווה ביחס לאלה. במסגרת הסדנאות מוזמנים באופן שוטף מרצים אורחים לתוכנית למפגשים ופעילויות הכוללות: הרצאות, מפגשי אמן, פעולות אמנויות ותצוגה.

חלק מפעילות זו נעשה בשיתוף פעולה עם מחלקות ותוכניות אקדמיות באקדמיה ומחוצה לה. ההשתתפות בסדנאות מלווה במשימות שיוגדרו בעבור כל סדנה וסדנה.

סדנה רב תחומית 1 - עוטף סלמה

מנחה: ד"ר דור גז

2 נ"ז, שנתי

תכנית הקולקוויום של התואר השני באמנויות מתמקדת במקום ובמקומי ובתוך כך בוחנת את סביבת הסטודיו בה הסטודנטים פועלים מהיבטים מצטלבים. במסגרת זו מתקיימת סדנה שנתית בה ניפגשים הסטודנטים עם מרצים אורחים מדסציפלינות שונות: היסטוריה, ביקורת תרבות, גיאוגרפיה, פילוסופיה, חברה ועוד. במפגשים אלה ייחשפו הסטודנטים למגוון רחב של נקודות מבט ושפות-שיח בזיקה הדוקה להתנהלותם של שדות הייצור, התצוגה והביקורת של האמנות היום. בנוסף לאורחים אשר יוזמנו על-ידי התכנית ייעשה מאמץ להיענות ליזמות של משתתפי התכנית להזמנת אורחים נוספים. התכנית מעודדת ביקורים חוזרים ויצירת קשרים מתמשכים עם צוות של מרצים בינלאומיים ומקומיים.

הנוכחות בקורס היא חובה לשנים א'-ב' ובסופו תוגש עבודה מסכמת.

סדנה רב תחומית 2

ריכוז ותוכן: ד"ר דור גז

4 נ"ז, שנתי

במסגרת הסדנאות מוזמנים לתכנית מרצים אורחים לקיים סדנאות נושאות הכוללות: הרצאות, מפגשי אמן, רכישת מיומנויות, פעולות אמנויות ותצוגה. במהלך מוצעים לסטודנטים מבוחר של סדנאות בתחומי ענין שונים ל כל סטודנט מחוייב להשתתף בסדנה אחת. ההשתתפות בסדנאות מלווה במשימות שיוגדרו בעבור כל סדנה.

מרצים אורחים

במהלך הלימודים ייפגשו הסטודנטים עם אמנים, מבקרים, תיאורטיקנים ואוצרים פעילים מישראל ומחו"ל. במפגשים אלה ייחשפו התלמידים למגוון רחב של נקודות מבט ושפות-שיח בזיקה הדוקה להתנהלותם של שדות הייצור, התצוגה והביקורת של האמנות היום. במסגרת ביקורים אלה יתקיימו סמינרים, הרצאות, סדנאות וביקורי סטודיו. ביקורי הסטודיו מאפשרים מפגש ודיון של כל סטודנט וסטודנט עם האורחים המבקרים בתכנית והמהווים חלק מהמהלך הלימודי של התכנית; בנוסף לאורחים אשר יוזמנו על-ידי התכנית ייעשה מאמץ להיענות ליזמות של משתתפי התכנית להזמנת אורחים נוספים. התכנית מעודדת ביקורים חוזרים ויצירת קשרים מתמשכים עם צוות של מרצים בינלאומיים ומקומיים.

פרויקט גמר

אוצרות: ד"ר דור גז

4 נ"ז, שנתי

בסוף הסמסטר הראשון של השנה השנייה נערכת הגשת אמצע במעמד ראש התכנית ופורום מרצים. במסגרת הגשה זו הסטודנט מציג את פרויקט הגמר עליו הוא עובד תוך התייחסות למרכיביו השונים.

פרויקט הגמר כולל שלושה חלקים:

1- תצוגה של תערוכה הכוללת עבודות נבחרות.

2- עבודה כתובה המתייחסת לתהליכי עבודה, מקורות השראה והגדרה מושגית של הפרוייקט.

3- שיח אמן בו הסטודנט מנסח את המהלך הרעיוני מול קהל אוצרים מקצועי במהלך תקופה בה תערוכת הבוגרים עומדת.

תערוכות וחללי תצוגה

במהלך הלימודים יציג כל משתתף/סטודנט את עבודותיו מספר פעמים במסגרות שונות של התוכנית. תצוגות שיערך בהן דיון המלווה את עבודת הסטודנט במהלך התכנית, הגשות ותערוכות סוף שנה, וכן תצוגות רלוונטיות לנושאים הנידונים בתכנית. חלק מהדיונים פנימיים וחלק נחשף לקהל בתערוכות ו/או פלטפורמות.

תערוכות יחיד שמחוץ לתוכנית בתקופת הלימודים יתאפשרו רק באישור ועדת ההוראה של התוכנית.

מבנה תכנית הלימודים המעשיים*

*תוכנית הקורסים המעשיים היא חובה וזהה עבור כלל הסטודנטים בתכנית בהתאמה לשנת הלימוד.

שנה א'

2 נ"ז	הנחיה אישית 1
4 נ"ז	קובייה לבנה
4 נ"ז	סמינר סטודיו א'
2 נ"ז	סדנה רב-תחומית 1 עוטף סלמה
4 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
4 נ"ז	פרויקט סוף שנה א'

סה"כ: 20 נ"ז

שנה ב'

2 נ"ז	הנחיה אישית 2
4 נ"ז	איך חושבים מיצב
4 נ"ז	סמינר סטודיו ב'
2 נ"ז	סדנה רב תחומית 1 עוטף סלמה
4 נ"ז	סדנה רב תחומית 2
4 נ"ז	פרויקט גמר

סה"כ: 20 נ"ז

בסיום התוכנית יוענק תואר מוסמך M.F.A.

לימודים עיוניים

הלימודים העיוניים כוללים קורסי חובה, קורסי בחירה, סמינרים והרצאות אורח וסדנאות. הלימודים מתקיימים בימי ראשון בבצלאל, קמפוס הר הצופים.

מבנה תכנית הלימודים העיוניים

שנה א'

1 קורס חובה – ביקורת – אמנות מקומית 2 נ"ז

2 קורסי בחירה 4 נ"ז

1 סמינר חובה שנה א' 2 נ"ז

סה"כ 8 נ"ז*

שנה ב'

1 קורס חובה - ביקורת אמנות מקומית 2 נ"ז

2 קורסי בחירה 4 נ"ז

1 סמינר הנחיה אישית פרויקט גמר 4 נ"ז

סה"כ 10 נ"ז

רשימת הקורסים העיונים

סמסטר א'

ביקורת: אמנות מקומית

השער למזרח: עיר הנמל כמרחב של שינוי והגירה בתרבות חזותית ואמנות בת זמננו.

ד"ר טל בן צבי

קורס חובה שנה א' ושנה ב'

2 ש"ס, 2 נ"ז

מטרת הקורס היא לבחון את ביקורת המרחב באמנות עכשווית, תוך התמקדות ביצירה אמנותית, תערוכות, בייאנלות ופרויקטים אוצרותיים מקומיים בערי נמל בישראל (עכו, חיפה, יפו), ובערי הנמל בים התיכון, איסטנבול, אלכסנדריה, ביירות, סלוניקי ועוד. הקורס יעמוד על האופנים שבהם תערוכות ופרויקטים אלה מייצגים כתיבת היסטוריה אמנותית חדשה בתרבות החזותית בכלל ובאמנות עכשווית בפרט.

במהלך הקורס ייבחנו ייצוגים של עיר הנמל הים תיכונית הן כשער למזרח לבאים לנמל, והן כשער למרחב קוסמופוליטי שנפתח להשפעות מערביות. במסגרת כפילות זו יבחנו השפעות אמנותיות מרובות במרחב רב תרבותי שכלל חשיפה לתרבות מוסלמית, נוצרית ויהודית. ייצוגים שעסקו במסעות ונסיעות של אמנים הלוך וחזור אל הערים המעורבות. כן ייבחנו ייצוגי הסביבות הלימינאליות של הנמל והסביבה הימית לאור חוויות ההגירה דרך הים שהובילו להוויות של גלות ופליטות. נרטיבים של דינמיות, חוסר יציבות וסכנה בסביבות קו החוף וייצוגים אמנותיים העוסקים בחורבן, הרס ושינוי הסביבה הימית שעוברות ערים אלה.

במסגרת הקורס נבחן פרויקטים אמנותיים מאפשרים דרכי התבוננות חילופית על האופן שבו נכתבת היסטוריה בערים מעורבות ובערי הנמל. תרבות חזותית בערים המעורבות מבוססת בין היתר על דימויים של העבר, המועלים באמצעות ספרי זיכרון, מפות ותמונות, הם הופכים להיות מראי-מקום חיוניים שמהם ניתן לקבוע את פעולתו של הזיכרון הקולקטיבי. באמצעות יצירות אמנות עכשווית המתייחסות לערי הנמל נבחן את תודעת המקום המוצגת בהם ואת האופן בו ייצוגים אלה מערערים את החיים החברתיים, הזיכרון הקולקטיבי והמסורות התרבותיות בהם הם נוצרו.

הקורס יתמקד בעיר הנמל כמרחב עירוני מודרני וקוסמופוליטי. ביקורת המרחב נשענת על מחקרים בין תחומים בפוסט קולוניאליזם, רב-תרבותיות ופוליטיקת הזהויות בהקשרם עם ייצור המבט האמנותי המקומי. הנדבך השני הוא כתיבה תיאורטית על מרחב גיאוגרפי ואדריכלות. בהקשר למחקרים אלה, הקורס ידון בהרחבה בתחומי האמנות העכשווית, הקולנוע (הדוקומנטרי והעלילתי), ותאטרון הפרינג' המשקפים ומעמידים במרכזם את מגוון דימויי עיר הנמל.

יוצרים חוקרים יוצרים

ד"ר אהד זהבי

סמינר חובה שנה א'

2 ש"ס, 2 נ"ז

סמינר לתואר שני באמנות, שתכליתו הסופית היא כתיבת עבודת מחקר קצרה בנושאים של אמנות עכשווית. מתוך קריאה משותפת בכמה מאמרי יסוד בביקורת האמנות נדבר בעד ונגד פרשנות של יצירות אמנות, נבחן את היחס בין יצירות אמנות לבין השדה התרבותי שבתוכן הן נוצרות, נברר עד כמה חשובה כוונת האמנית להערכת היצירה ונתהה על מידת החופש שיש למבקרים בתערוכת אמנות. משם נמשיך לכתיבת עבודות המחקר האישיות בנושאי אמנות קונקרטיים ואקטואליים, וכל זאת בהנחיה צמודה ורציפה.

סמינר מחקר עבודה מסכמת פרויקט גמר - הנחיה אישית

ד"ר רועי ברנד

סמינר חובה שנה ב'

4 נ"ז, שנתי

סמינר, שמטרתו להביא לכתיבת עבודה כתובה המתייחסת לתהליכי עבודה, מקורות השראה והגדרה מושגית של פרויקט הגמר ותערוכת הסיום. בסמסטר הראשון ניפגש כקבוצה למשך שעתיים ונדבר על מחקר ואמנות, על מתודות ביקורתיות ועל המפגש בין יצירה חומרית וויזואלית לכתיבה עיונית. נקרא מספר טקסטים שיהוו דוגמה לאפשרויות של מחקר אמנותי-עיוני ונתחיל לפתח נושאים כלליים ואישיים של המשתתפים. בסמסטר השני נעבור למפגשים אישיים של כארבעים דקות כמה פעמים במהלך הסמסטר. המטרה היא לפתח עבודת תיזה מוקטנת של שמונה עמודים שמבוססת על הפרויקט האמנותי של כל סטודנט וסטודנטים עם התאוריה, האמנים והתערוכות הרלוונטיות לו או לה.

מבוא לאמנות פלסטינית

פאדי עאסלה

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

הקורס יציג נקודת מבט רטרוספקטיבית על האמנות הפלסטינית שקדמה ל-1948, וימשיך ויעסוק באמנות שנעשתה לאחר הקמת מדינת ישראל ועד ימינו. הסטודנטים יכירו את ההיסטוריה של האמנות הפלסטינית, סוגיה, ייצוגיה ותחנות המפנה שעצבו אותה. בנוסף לשיעורים התיאורטיים שילמדו בכיתה, ייערכו מספר סיורים גלויים שיכללו ביקור בתערוכות ומפגשים עם אמנים פלסטיניים שידברו על הפרקטיקה האמנותית שלהם.

בסיום הקורס יתקיים מבחן בית

אלים וקדושים להשכרה: מוטיבים דתיים בתרבות החזותית החילונית

ד"ר נעמי מאירי-דן

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

סוסים טרויאניים ושואת אפוקליפטיות מרבים לכבב במקומותינו. מה להם ולשיח העכשווי? מדוע ונוס, הרקולס ונרקיס צצים ביצירות רבות כל-כך חרף העובדה שאף אחד אינו מאמין יותר באלוהיות היוניות והרומיות? ומה יוצרים ישראליים מוצאים בישו, באמו ובקדושים נוצריים אחרים? במלים אחרות, באיזה אופן מבקשת הבחירה שבחרים יוצרים (הפועלים בשדות השונים של התרבות החזותית) במרכיבים מעולמות דתיים-אמוניים-פולחניים כאלו ואחרים להעצים את האמירה שלהם ולחדד אותה?

ההבחנה בין אמונה לכפירה ובין "דתי" ל"חילוני" אינה חד-משמעית ומובנת מאליה, כפי שאולי נדמה, אלא היתה בימינו לנזילה ולמתעתעת. דווקא בשל כך מעניין להתחקות אחר מקומם וטיבם של קווי הגבול, אזורי התפר ונתיבי הזליגה וההזנה המתקיימים בין שני ה"עולמות" הללו. ידוע שהאמנות הדתית לדורותיה ניכסה לעצמה מרכיבים הן מדתות אחרות והן מהתרבות הלא-דתית. ולחלופין, העולם ה"חילוני" פונה לעתים למיתוסים דתיים - כאלו שאבד עליהם הכלח, כמו גם כאלו שממשיכים להיות רלוונטיים. מן הבחינה הזו יש הבדל מהותי בין החייאתם של מוטיבים פגאניים "מתים" לבין אימוץ של מוטיבים נוצריים - "חיים" בעליל - שלא לצורך העמדת מסר נוצרי. ובהכרח, בכל אחד מן המקרים חייבת להינתן הדעת על מהותם של קאנוניזציה (במובן של קידוש אמוני כמו אמנותי), מצד אחד, וחילול (אמוני) או שחיטה (של ה"פרה הקדושה" האמנותית), מצד שני. הקורס יוקדש לבחינה של יצירות אמנות ופרטי עיצוב לסוגיו השונים, כרזות פוליטיות ופרסומות המבקשים להעמיד מסר "חילוני" (פוליטי, חברתי, תרבותי או אישי) באמצעות שימוש מודע, מוצהר (ולעתים קרובות אף בוטה) במרכיבים השאולים מהעולם הדתי. הן זה הפגאני (יווני-רומי) הן זה הנוצרי. מקום מיוחד יוקדש בכל אחד מפרקי הקורס למקרה הישראלי.

להיות אחר

ד"ר דרור פימנטל

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

האחר הוא מושג מפתח במחשבה העכשווית, ובעל השלכות פוליטיות ואתיות מרחיקות לכת. בקורס נבחן את דמותו של האחר ואת תפקידו ומעמדו ביחס לעצמי בהקשר הפילוסופי והפסיכואנליטי. שאלת המפתח תהיה מהו חלקו של האחר בכינון העצמי, ולחלופין, מהו יחסו של העצמי לאחר. במסגרת זו, נעסוק בהגותם של סרטור, לוינס, דרידה ואלתוסר, וכן של לאקאן ופרויד, ונבחן את המושגים הקשורים באחר, כמו האחר הגדול, אידיאולוגיה, אני אידיאלי/אידיאל האני, האל כאחרות מוחלטת, הכנסת אורחים, אתיקה ומתנה.

מתחת לפני השטח: שינויי עומק בעולם האמנות העכשווית

רותם רוף

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

בקורס זה נבחן את הרשתות ויחסי הגומלין המוסדיים שבמסגרתם מתנהל עולם האמנות העכשווי. נקודת הפתיחה שלנו תהיה סקירה של השינויים המבניים המהותיים ורחבי ההיקף בעולם האמנות שהחלו בסוף שנות ה-80 - סופה של המלחמה הקרה ושרטוטם מחדש של גבולות גיאופוליטיים באירופה ואפריקה, פתיחתם של מוקדי יצירה ושווקי אמנות חדשים באסיה ובמזרח אירופה, והמהפכה הטכנולוגית של האינטרנט - כולם גורמים שהשפיעו ועדיין משפיעים באופן מרחיק לכת על האופנים שבהן אמנות נוצרת, מוצגת ונסחרת כיום. על בסיס סקירה זו, וקשירתה לתאוריה עכשווית, נמפה את יחסי הכוחות בין מרכזי אמנות גלובליים ומוקדי אמנות לוקליים, נבין את הרקע החברתי והכלכלי להתפשטות תופעת הבינאלות ברחבי העולם. נבחן איך עלייתם של יריד האמנות שינתה את פני הייצור והמסחר באמנות, ונכיר מגמות חדשות בתחום.

אמנות בקונטקסט (הקורס מתקיים בתל אביב)

נירית נלסון

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז

האמן הצרפתי דניאל בורן העמיד באחד מכתביו את יצירת האמנות אל מול פרוסת לחם: אם נמקם יצירת אמנות במאפייה, היא לא תשנה את הפונקציה של המקום ולעולם לא תהפוך לפרוסת לחם. לעומתה, אם נציג פרוסת לחם בחלל תצוגה היא עשויה להפוך ליצירת אמנות, לפחות למשך התערוכה. בקורס נתבונן ונדון במערכות יחסים סבוכות כמו אלה שבין יצירת אמנות לסביבת התצוגה (מוזיאון, גלריה, חלל אלטרנטיבי, מרחב ציבורי, מרחב פרטי), בין יצירת אמנות אחת לרעותה (שיקולי תצוגה, שיח בין יצירות האמנות המחלקות מרחב משותף), בין היצירה לתערוכה (לקונספט הכללי) ובין היצירה לטקסט שנכתב עליה (טקסט קיר, טקסט בקטלוג – פרשנות; עיתונות - ביקורת).

הקורס יתקיים בימי שישי בתל אביב ויכלול בעיקר סיורי גלריות, מוזיאונים וחללים אלטרנטיביים. כמו כן יתקיימו מספר מפגשים בבניין לימודי תואר שני של בצלאל, ברחוב סלמה, בתל אביב.

קורס בחירה בשפה האנגלית

פרטים אודות הקורס יועברו בהמשך.

קורס בחירה

2 ש"ס, 2 נ"ז